

Izvirni znanstveni članek Original scientific paper (1.01)
Besedilo prejeto Received: 18. 7. 2024; Sprejeto Accepted: 13. 8. 2024
UDK UDC: 27-312.47-534.35(497.12Maribor)
DOI: 10.34291/Edinost/79/02/Kolar
© 2024 Kolar CC BY 4.0

Bogdan Kolar

Ko je bila sumljiva tudi molitev

When Even The Prayer Was Suspicious

Izvleček: Papež Pij XII. je bil znan po svoji marijanski usmerjenosti. Da bi Cerkev bolj slovesno obhajala stoletnico razglasitve verske resnice o Marijinem brezmadežnem spočetju, je leto 1954 razglasil za »marijansko leto«, prvo v zgodovini Cerkve. Skromni slovenski cerkveni tisk je o jubileju redno poročal in obširneje predstavljal posamezne poudarke. Verniki so bili povabljeni, da so se udeleževali različnih pobožnosti in molili posebno molitev Mariji v čast, ki jo je sestavil papež sam. Molitev je bila v očeh slovenske sodne oblasti izraz kritike družbenih razmer, rušenja ustavne ureditve, nasprotovanja revolucionarnim spremembam in napad na demokracijo, zato so jo prepovedale in zaplenile vse natisnjene izvede. Sodni postopek proti molitvi se je začel v Mariboru in nadaljeval vse do Beograda.

Glavne besede: Pij XII. (1876, papež 1939–1958), marijanska pobožnost, Maksimilijan Držečnik (1903, škof 1946–1978), škofija Maribor, Slovenija

Abstract: Pope Pius XII was known for his Marian orientation. To make the Church more solemn in celebrating the centenary of the proclamation of the dogma of Mary's Immaculate Conception, he proclaimed 1954 the »Marian Year«, the first in the history of the Church. The scarce Slovene Church press regularly reported on the jubilee and presented individual highlights at length. The faithful were invited to attend various devotions and to pray a special prayer in honour of Mary, composed by the Pope himself. In the eyes of the Slovenian judicial authorities, the prayer was an expression of criticism of the social situation, an attempt to overthrow the constitutional order, opposition to revolutionary changes and an attack on democracy, so they banned it and confiscated all printed copies. The legal proceedings against the prayer began in Maribor and continued all the way to Belgrade.

Keywords: Pius XII (1876, pope 1939–1958), Marian devotion, Maksimilijan Držečnik (1903, bishop 1946–1978), Maribor diocese, Slovenia

Uvod

Leto 1954 je papež Pij XII. razglasil za »Marijino leto«. Napovedal ga je z okrožnico *Fulgens Corona* (*Sijajna krona*), ki jo je objavil na praznik Marijinega rojstva 8. septembra 1953. To je bilo prvo »Marijino leto« v zgodovini Cerkve in je imelo svoje izhodišče, kot je poudaril papež Pij XII.

v omenjenem dokumentu, v obhajanju stoletnice odločitve predhodnika Pija IX. o razglasitvi verske resnice o Marijinem brezmadežnem spočetju leta 1854: »Da bi po vsem svetu obhajali prvo stoletnico, odkar je naš predhodnik Pij IX., blagega spomina, slovesno razglasil versko resnico, da je bila blažena Devica Marija v prvem trenutku svojega spočetja obvarovana vsakega madeža izvirnega greha, in sicer po edinstveni milosti in posebni pravici, ki ji jo je podelil vsemogočni Bog glede na zaslužnje Kristusa Jezusa, Zveličarja človeškega rodu.« Papež Pij IX. je dogmo razglasil 8. decembra 1854. (Čuk 2015, 63) Marijino leto se je zato začelo na praznik Brezmadežnega spočetja Device Marije, 8. decembra 1953, ko je papež Pij XII. slovesno odprl vrata bazilike Marije Velike v Rimu.

V teku Marijinega leta je papež vodil razna slavlja, sprejemal romarje z vsega sveta, jih navduševal za češčenje Matere Božje z govori, apostolskimi pismi in radijskimi poslanicami. Verniki so mu radi prisluhnili in povsod po svetu se je Marijino češčenje izredno poživilo. Z okrožnico *Ad Caeli Reginam* (*H Kraljici nebes*) z dne 11. oktobra 1954 je Pij XII. uvedel praznik Marije Kraljice, ki naj se obhaja zadnji dan v maju, Marijinem mesecu. Na temelju načel za preureditev bogoslužnega koledarja, ki jih je uvedel drugi vatiškanski koncil (1962–1965), je bil god Marije Kraljice prenesen na 22. avgust, na osmi dan po Marijinem vnebovzetju. V skladu z napovedjo ob razglasitvi se je prvo Marijino leto sklenilo 8. decembra 1954. (Čuk 2015, 63; Strle 2000, 454–467)

Ob začetku izrednega svetega leta so slovenski ordinariji napisali posebno pastirsko pismo, ki so ga februarja in marca 1954 prebirali po cerkvah na Slovenskem.¹ Upravitelj ljubljanske škofije mons. Anton Vovk je pripravil še dodatno pastoralno spodbudo za duhovnike, redovnike in vernike o skupnih pobožnostih v Marijinem letu. (Kolar 2000, 229–231)

1 Pismo so podpisali mons. Anton Vovk, naslovni škof in apostolski administrator ljubljanske škofije, mons. Maksimilijan Držečnik, naslovni škof in apostolski administrator lavantinske škofije ter dr. Mihael Toroš, infulirani prelat in apostolski administrator dela goriške nadškofije v Sloveniji. Pastirsko pismo so prebirali dve nedelji: v cerkvah goriške apostolske administrature 18. februarja in 7. marca; v cerkvah ljubljanske in lavantinske škofije pa v nedeljo 7. in 14. marca 1954. (Kolar 2000, 228)

1 Molitev v tisku

V skladu z navodili, ki so jih škofje prejeli iz Rima, sta upravitelja obeh slovenskih škofij, mons. Anton Vovk v Ljubljani in mons. Maksimiljan Držečnik v Mariboru, v svojih škofijskih listih razglasila okoliščine obhajanja Marijinega leta. V *Škofijski okrožnici* ljubljanskega ordinariata dne 2. januarja 1954 in v *Sporočilih škofijskega ordinariata* Maribor 13. januarja 1954 je bila objavljena še posebna papeževa molitev za jubilejno leto. Novico je objavil tudi cerkveni list *Družina* in izrazil hvaležnost, da je papež Pij XII. razglasil posebno leto. V papeževem dejanju je list videl željo, da »naj v tem letu poiščejo in začutijo posebno Marijino varstvo tisti, ki z mladostnim korakom šele stopajo v življenja dni, tisti, ki v letih doraščanja in zrelosti težave zemeljskega potovanja urejajo in okušajo, kakor tudi tisti, ki so se v letih postarali in se jim bivanje na svetu nagiba k zatonu«. *Družina* je zaželela, da »naj vsak, prav vsak, leto božjih milosti in posebnih Marijinih dobrot uspešno izrabi« (Leto Marijine časti 1945). Kot posebne priložnosti so bile nakazane pobožnosti v maju in oktobru, Marijini prazniki, molitev rožnega venca in angelovega češčenja. Izvirnost leta v življenju Cerkve je *Družina* kazala tudi tako, da je ime v naslovu vsake številke imelo dodatek *Marijino leto 1954*.

Sredi februarja 1954 je *Družina* objavila še *Molitev sv. očeta Pija XII. za Marijino leto*, ki je bila prevod latinskega izvirnika. Med drugimi prošnjami, ki so bile izrečene, so bile, naj Marija »spremeni misli hudobnežem, osuši solze žalostnih in zatiranih, potolaži uboge in nizke, pogasi sovraštvo, ublaži trdosrčne odnose med ljudmi, obvaruje in zaščiti čistost mladine, sprejme v varstvo sv. Cerkev« (Molitev sv. očeta Pija XII. za Marijino leto 1954). List je šel med naročnike, kolikor jih je bilo, in pri tem ni bilo zapletov. V naslednjih številkah so bili objavljeni različni prispevki, ki so poudarjali posamezne vidike jubilejnega leta ali izrazov praznovanja. List je razglasil možnost pridobitve posebnih milosti (v vseh cerkvah, v Marijinih cerkvah, v Marijinih božjepotnih cerkvah) in pogoje, ki jih je bilo treba izpolniti. (Duhovne milosti, ki jih verniki morejo prejeti v Marijinem letu 1954) Ni pa v poročilih zaslediti novic o praznovanjih v drugih okoljih, ker je uredništvo očitno imelo malo virov, po katerih bi lahko povzemalo novice. Skromno število novic iz življenja Cerkve po svetu je bilo sploh značilno za takratni slovenski cerkveni tisk.

Glede na omejeno število tiskanih izvodov *Družine* je bilo nemogoče pričakovati, da bi vsak vernik imel svoj izvod in da bi ga redno prinašal s seboj k bogoslužnim srečanjem. Da bi člani cerkvenih občestev lahko skupaj molili po istem obrazcu, je zato škofijski ordinariat v Mariboru poskrbel, da je bila molitev razmnožena in odposlana po župnijskih uradih. To pa je bilo očitno preveč in zato je stopila v akcijo slovenska policija oziroma takratno Tajništvo za notranje zadeve mesta Maribor, ki je kot svetla izjema med vsemi drugimi tajništvi v Jugoslaviji ugotovilo, da je pri širjenju te molitve šlo za protidržavno dejanje.

2 Razlogi za ukrepanje

Tajništvo je ugotovilo, da se je v Mariboru širila tiskovina z naslovom *Molitev sv. očeta Pija XII. za Marijino leto* in da izvod molitve ni bil poslan Okrožnemu javnemu tožilstvu v Mariboru. To naj bi bilo v nasprotju z 11. členom *Zakona o tisku*. Zato je 1. aprila 1954 začasno prepovedalo »razširjanje in prodajanje na mehanični način razmnožene tiskovine« ter odredilo zaplembo »vseh natisnjenih izvodov te tiskovine z naročilom, da to zaplembo opravi Tajništvo za notranje zadeve Maribor mesto pri Škofijskem ordinariatu v Mariboru in kjerkoli druge bi se nahajale navedene tiskovine. Tajništvo za notranje zadeve Maribor mesto naj istočasno zapečati tudi matrico, ki je služila za razmnoževanje navedene tiskovine.« Zoper odločbo se ni bilo mogoče pritožiti. (NŠAM, spisi, P 8, Odločba št. KTR 323/54/J/m z dne 1. aprila 1954)²

Za boljše razumevanje ukrepa in njegove zakonske utemeljitve velja navesti prve štiri točke omenjenega 11. člena *Zakona o tisku* (drugi odstavki se namreč nanašajo bolj na zunanje vidike delovanja države in mesta tiska pri tem). »Prepoveduje se razširjanje in prodajanje posameznih knjig, časnikov in drugih tiskanih stvari, katerih vsebina je: 1. propagiranje, izzivanje ali podpihovanje narodne, rasne ali verske neenakosti, sovraštva in razdora; 2. pozivanje državljanov na upor, diverzijo ali sabotažo; 3. pozivanje

2 Celotno dokumentacijo, povezano z ukrepi tožilstva in reakcijami lavantinskega škofijskega ordinariata, hrani Nadškofijski arhiv Maribor, spisi, pisarna ordinariata, pod številko 783/54, fasc. P 8. Spisi so bili poslani v prepisu v vednost škofijskemu ordinariatu v Ljubljani in tajništvu Jugoslovanske škofovske konference v Zagrebu.

državljanov na nasilno rušenje ustavne ureditve; 4. pozivanje ali ščuvanje k spremembi ali izpodkopavanju ustavne ureditve s protidemokratskim smotrom.« (*Zakon o tisku* 1946)

Okrožni javni tožilec dr. Jože Žabkar je v obrazložitvi za odločbo dodal še nekatere razloge, ki so po sodbi tožilstva narekovali takšno odločitev:

Iz vsebine navedene tiskovine izhaja, da se verniki sicer v obliki molitve, vendar pa čisto točno in določno pozivajo k spremembi in izpodkopavanju ustavne ureditve in s propagiranjem protidemokratskih smotrov. Posamezni stavki iz navedene tiskovine to čisto jasno dokazujejo, saj ne more biti nobenega dvoma, da se nanašajo na naše prilike in razmere. Tako govori navedena tiskovina o stiskah današnjega časa, o varnem pristanu pred nevihtami, ki nas ogrožajo od vseh strani, o neštevilnih revščinah, o spreobrnitvi razuma hudobnežev, o obrisanih solzah žalostnih in zatiranih itd. (NŠAM, spisi, P 8, Odločba št. KTR 323/54/J/m z dne 1. aprila 1954)

Takšno ravnanje naj bi bilo v nasprotju z 11. členom *Zakona o tisku*, kjer je bila sicer v 1. členu poudarjena svoboda tiska v državi in da »nihče ne sme biti oviran v svobodnem izražanju svojih misli s tiskom, razen v primerih, ki jih določa zakon«. Ker je šlo za prevod molitve, ki jo je sestavil papež Pij XII. in so jo uporabljali po vseh katoliških skupnostih po svetu, kjer je bila možnost skupnih srečanj in molitve, je šlo vsaj za domišljavost tožilca, da je molitev nastala kot izraz razmer na Slovenskem. Okrožni javni tožilec je zato sodišču predlagal, da izda odločbo o trajni zaplembi molitve in o prepovedi širjenja. Pritožba zoper sklep Okrožnega javnega tožilstva ni bila mogoča.

O zahtevi javnega tožilca je razpravljalo Okrožno sodišče v Mariboru dne 9. aprila 1954 pod predsedstvom sodnika Jožeta Dolinška in ob navzočnosti predstavnika škofijskega ordinariata dr. Maksimilijana Držečnika. Javno tožilstvo je zastopal Gojmir Jelenc, pomočnik okrožnega javnega tožilca. Po opravljeni javni razpravi je sodišče odločilo: »Prepoveduje se razširjanje na mehanični način razmnožene tiskovine z naslovom *Molitve sv. očeta Pija XII. za Marijino leto*, ki jo je izdal škofijski ordinariat v Mariboru.« (NŠAM, spisi, P 8, sklep št. Kr 28/54 z dne 9. aprila 1954)

V utemeljitvi odločbe je bilo poudarjeno, da je šlo pri širjenju omenjene molitve za kršenje *Zakona o tisku* in da Okrožnemu javnemu tožilstvu v Mariboru molitev ni bila predložena v treh dolžnostnih izvodih. Šlo je v resnici za tiskovino, ki je bila razmnožena na mehanični način in je bila namenjena širšemu krogu uporabnikov. V zaslišanju je dr. Maksimilijan Držečnik priznal, da je bila molitev razmnožena v 4000 do 5000 izvodih in bi jo bili razmnoževali še naprej, če bi župnije naročile še dodatne izvo-de. Na lističu ni bil označen kraj izdaje in ne leto, manjkala sta ime in priimek izdajatelja. Po sodbi sodišča bi že to zadoščalo za trajno prepoved širjenja in zaplembo že razmnoženih izvodov.

Izkazale so se še dodatne okoliščine, ki so potrjevale prej navedeno odločitev in so v nadaljevanju postopka stopile v ospredje. Sodišče je namreč hkrati ugotovilo, da je tiskovina objavljala prepovedano vsebino, in se je zato v vsem strinjalo s predlogom tožilstva, da se tiskovina trajno prepove. Tiskovina je res imela obliko molitve, vendar pa so se v njej našli značilni izrazi, ki so bili sumljivi in bi lahko prinašali nered v javno življenje. Moteči izrazi v molitvi so bili: »Prevzeti od blišča tvoje lepote in gnani od stisk današnjega časa se zatekamo« – »Zaupamo, da bomo našli [...] varen pristan pred nevihtami, ki nas ogrožajo od vseh strani« – »in nas težijo neštevilne revščine«. Slednjič je bila obsodbe vredna še prošnja: »Spreobrne razum hudobnežev, obriši solze žalostnih in zatiranih, osrči ubožce in ponižane, pogasi sovraštvo, ublaži trdosrčne odnose med ljudmi in zaščiti čistost mladine.«

V nadaljevanju odločbe je mogoče prebrati cvetober takratne slovenske pravne prakse in ustvarjalnosti.

Glede na navedeno smatra sodišče, da je vsebina predmetne tiskovine izražena v nekakšni simbolični in dvoumni obliki, tako da dopušča tudi tolmačenje v skrajno negativni smeri glede naše socialistične stvarnosti, kakor pač dotičnik, ki posreduje drugim osebam to vsebino, želi. Posameznim stavkom, ki govorijo o stiskah današnjega časa, o varnem pristanu pred nevihtami, ki nas ogrožajo od vseh strani, o neštevilnih revščinah, o spreobrnitvi razuma hudobnežev itd., je namreč možno dati skrajno negativno tolmačenje oziroma smisel, da se nanaša vse to na konkretne razmere pri nas, in je na ta način možno podati negativno oceno vseh

naših naporov za izgradnjo socializma ter vsega našega družbenega in gospodarskega sistema. Navedeni stavki so zlasti sposobni, če jih prebira oz. dojema povprečni vernik in državljani FLRJ, ki ni dovolj utrjen v socialistični miselnosti in nima zadostnega kritičnega pogleda, izzvati pri njem vtis in prepričanje, da se ta molitev nanaša na konkretne razmere, in mu na ta način predočevati popačeno sliko naše stvarnosti. Te okoliščine se je izdajatelj tiskovine vsekakor zavedal, če se ima v vidu, da je to škofijski ordinariat v Mariboru, in če se upošteva notorno dejstvo, da posamezni predstavniki cerkve stališču, kot je prikrito v negativni smeri izraženo v tiskovini, pritrjujejo in da bi vsekakor izrabili možnost tolmačenja negativne tendence predmetne tiskovine. (NŠAM, spisi, P 8, sklep št. Kr 28/54 z dne 9. aprila 1954)

Domneve o nerazgledanosti molivcev in zlobnosti razlagalcev molitve so bile zadostne za koreniti poseg v izvajanja javnega bogoslužja in uporabo molitvenega obrazca, ki je bil pripravljen v Rimu in so ga uporabljali v katoliških skupnostih po vsem svetu. »Ker je torej vsebina predmetne tiskovine taka, da v svoji negativni tendenci predstavlja lahko propagiranje, izzivanje ali podpihovanje narodne ali verske neenakosti, sovraštva ali razdora oziroma ščuvanja k spremembi ali izpodkopavanja ustavne ureditve, je nedvomno, da razširjanje takih tiskovin ogroža državne in narodne interese in je škodljivo tudi verskim interesom.« (NŠAM, spisi, P 8, sklep št. Kr 28/54 z dne 9. aprila 1954) Osnova za takšno odločitev sta bila točki ena in štiri 11. člena *Zakona o tisku*. Ta je prepovedoval razmnoževanje in širjenje takih tiskovin in v tem je bila najgloblja utemeljitev ukrepa. Dejstvo, da je bila molitev natisnjena že v *Družini*, ki je bila tiskana v Ljubljani, da je bila molitev razširjena že po celi državi in da je bilo slovensko javno tožilstvo z molitvijo že seznanjeno, kar je navajal zastopnik škofijskega ordinariata, ni imelo za Okrožno sodišče v Mariboru nobenega pomena.

V skladu z odločitvijo sodišča je škofijski ordinariat o tem obvestil vse župnijske urade in jim naročil, da so vrnilo izvode molitve, ki so jih še imeli pri sebi. Ordinariat pa ni zahteval, da bi razmnoženine iskali pri ljudeh, ki so jih morda vzeli s seboj in uporabljali za osebno molitev.

3 Pogled s strani razmnoževalca

Mariborski škofijski ordinariat, ki je odločbo dobil naslednji dan, tj. 10. aprila 1954, je imel na voljo 48 ur, da se je na izrečeno sodbo pritožil na slovensko Vrhovno sodišče v Ljubljani. Pritožba je bila vložena še istega dne. Med drugim je v pritožbi navedel, da pri inkriminirani razmnoženini sploh ni šlo za časopis ali časnik (o čemer je govoril drugi odstavek 11. člena *Zakona o tisku*) niti za širjenje kakšnega protidržavnega letaka ali kakšne nove tiskovine, temveč le za ponatis molitve, ki je bila pred tem objavljena že na treh krajih in jo je dobilo v roke tako javno tožilstvo v Ljubljani, ki mu je bilo treba pošiljati vse tiskovine, tudi *Družino*, kot tudi Verska komisija pri Izvršnem svetu LRS v Ljubljani, ki sta ji pošiljala svoje okrožnice oba škofijska ordinariata. (NŠAM, spisi, P 8, Pritožba zoper odločbo št. 783/2 z dne 10. aprila 1954)

V nadaljevanju je ordinariat zatrdil, da besedilo molitve ni bilo v nikakršnem nasprotju s točkama ena in štiri 11. člena *Zakona o tisku*, kjer so bile določbe glede »propagiranja, izzivanja ali podpihovanja narodne, rasne ali verske neenakosti, sovraštva in razdora«. Po prepričanju škofijskega ordinariata je šlo prav za nasprotno, saj so se molivci z besedilom molitve obračali k Bogu in k Materi Božji, da »pogasi sovraštvo, da ublaži trdosrčne odnose med ljudmi«. Ravno tako ni bilo v molitvi nobenega »pozivanja ali ščuvanja k spremembi ali izpodkopavanju ustavne ureditve s protidemokratskim smotrom« (o čemer je govorila točka štiri 11. člena). Smisel molitve je bil prav nasproten: »Naj se vsi ljudje zavedo, da so si bratje, in narodi, da so člani ene družine, nad katero naj zažari sonce splošnega in odkritosrčnega miru.« Šlo je za hipotetične možnosti v interpretaciji molitvenih obrazcev, kjer so bile za izvedbo represivnega ukrepa izbrane najmanj ugodne mogoče interpretacije. To je bilo izrecno razvidno iz utemeljitve mariborskega okrožnega sodišča, ki je govorilo, da je bilo nekaterim izrazom v molitvi mogoče dati skrajno negativno tolmačenje.

Isti sodni organ je v svoji ustvarjalnosti presodil, da so se izrazi v molitvi nanašali na razmere v Jugoslaviji in da se je razmnoževalec tega tudi zavedal ter je nameraval molitev v tem negativnem pomenu tudi izrabiti. Škof dr. Maksimilijan Držečnik je takšno interpretacijo odločno zavrnil. V pritožbi je zapisal: »Inkriminirana molitev papeža Pija XII. za Marijino leto ni namenjena samo za Jugoslavijo, temveč za ves svet, ker se Marijino leto

obhaja po vsem svetu. Zato tudi besedilo nima v vidu razmer v Jugoslaviji, temveč v celém svetu, kar kažeta naslov in besedilo molitve.« (NŠAM, spisi, P 8, Pritožba zoper odločbo št. 783/2 z dne 10. aprila 1954)

O namerno negativni interpretaciji besedila molitve in o ščuvanju vernikov proti ureditvi ni bil naveden noben primer. Predstavnik škofijskega ordinariata je zato lahko zatrdil:

Tudi do te razprave podpisanemu ni znan prav noben slučaj, da bi kdo od vernikov to molitev tolmačil v tem smislu, in tudi na razpravi se v tem oziru ni podal prav noben dokaz. Za svojo osebo podpisani odločno izjavljam, da moram tako sumničenje zavrnilo. Če bi naslov in besedilo molitve dejansko kazalo na Jugoslavijo, bi je tudi podpisani ne bil objavil, kakor gotovo tudi ne drugi ordinariji v Jugoslaviji, kakor: ljubljanski, zagrebški, splitski, djakovski in drugi, kakor tudi verski list Družina z dne 17. II. 1954, št. 4, kot kaže priloga, nadalje Djakovski vjesnik št. 1, 1954 (januar). (NŠAM, spisi, P 8, Pritožba zoper odločbo št. 783/2 z dne 10. aprila 1954)

Zato je lahko dodal svojo ugotovitev: »Nerazumljivo je, da bi bilo možno to molitev samo v mariborskem okolišu smatrati kot protizakonito, dočim državni organi povsod v LRS in FLRJ tega postopka niso uvedli.« (NŠAM, spisi, P 8, Pritožba zoper odločbo št. 783/2 z dne 10. aprila 1954)

4 V pesti sodnih mlinov

Pritožba je bila Vrhovnemu sodišču LR Slovenije v Ljubljani s priporočeno pošto odposlana 10. aprila 1954 v skladu s pravnim redom. Do naslovnika je prišla dne 13. aprila 1954. Vrhovno sodišče pa je pritožbo zavrnilo kot nepravočasno vloženo z odločbo Kž-215/54 dne 28. maja 1954 in se v vsebino pritožbe sploh ni spuščalo. Tako je odločba mariborskega sodišča postala pravnomočna in so molitveni obrazec doletele posledice, kot jih je predlagalo tožilstvo.

Mariborskemu škofijskemu ordinariatu je preostala še edina možnost, da se je pritožil pri jugoslovanskem Vrhovnem sodišču v Beogradu in zahteval varstvo zakonitosti. Pritožba je bila vložena 8. julija 1954 in je vsebovala

iste razloge, kot so bili navedeni v pritožbi na Vrhovno sodišče v Ljubljani. Sestavljena je bila v srbsko-hrvaškem jeziku. Poudarjeno je bilo neskladje med vsebino odločbe in določbami *Zakona o tisku* ter samovoljno razlaganje slednjega. Policija ni zaplenila novega tiska, temveč samo mehanično razmnoženino že pred tem objavljenega besedila, tj. ponatis besedila, ki ga je javno tožilstvo že pred tem dobilo v pogled z več naslovov in je bilo tožilstvu dobro znano. Molitev ni vsebovala nič takega, kar bi bilo vključeno pod točki ena in štiri 11. člena *Zakona o tisku*. Dobesedno je bilo zapisano: »U molitvi nima nikakvog pozivanja ili huškanja ka promeni ili ispotkopavanju ustavnog uredjenja sa protiv demokracijnim ciljem.« Ponovno je bilo izraženo začudenje, da je bilo molitev, ki jo je sestavil papež Pij XII. in so jo molili po vsem svetu, mogoče razlagati v smislu, da je bila namenjena kritiki razmer v Jugoslaviji in bi jo bilo mogoče razlagati kot spodbujanje k podiranju ustavne ureditve ter rušenju demokratičnega sistema. Takih skritih namenov ni odkrilo nobeno drugo javno tožilstvo na ozemlju Jugoslavije. (NŠAM, spisi, P 8, pritožba br. 783/3 z dne 8. julija 1954)

Iz zapiskov v protokolu škofijskega ordinariata v Mariboru je razvidno, da je bila pritožba na Vrhovno sodišče v Beogradu zavrnjena. Posledično je bilo na ozemlju lavantinske škofije prepovedano uporabljati razmnoženino z besedilom molitve, ki jo je sestavil papež Pij XII.; na ozemljih drugih škofij v Jugoslaviji in v deželah sveta pri uporabi molitve ni bilo težav.

Sklep

Z izrekom take sodbe se je pokazalo, da so sodni organi po Jugoslaviji iste zakonske določbe interpretirali na povsem samosvoj način in da je glede tega mariborsko okrožno sodišče izstopalo po svoji strogosti. Nobeno drugo sodišče na ozemlju Jugoslavije ni čutilo potrebe, da bi prepovedovali papeževo molitev ali da bi v njej videli protirevolucionarno delovanje ter poskus uničenja jugoslovanskih revolucionarnih pridobitev. Edino sodni organi v Mariboru so v svoji ustvarjalnosti odkrili možnost, da bi se pobožne želje, ki so jih verniki naslavljali na Marijo, lahko zlorabile in namenile za uničevanje države. Škof dr. Maksimilijan Držečnik, ki je bil znan po svoji lojalnosti do oblasti, je s svojim osebnim pričevanjem potrdil, da je bila možnost take interpretacije molitve povsem izključena. Kljub temu so bile pritožbe na višji sodišči v Ljubljani in v Beogradu neuspešne.

Kratica

NŠAM Nadškofijski arhiv Maribor

Reference

Arhivski vir

Nadškofijski arhiv Maribor, spisi, P 8 (leto 1954, prot. št. 783/54).

Ostale reference

Čuk, Silvester. 2015. Marijino leto 1954. *Ognjišče* 12: 63.

Duhovne milosti, ki jih verniki morejo prejeti v Marijinem letu. 1954. *Družina* (3. 3.): 2.

Kolar, Bogdan, ur. 2000. *V Gospoda zaupam: Iz zapisov nadškofa Antona Vovka*. Ljubljana: Družina.

Leto Marijine časti. 1954. *Družina* (6. 1.): 2–3.

Molitev sv. očeta Pija XII. za Marijino leto. 1954. *Družina* (17. 2.): 1.

Štrle, Anton. 2000. Marija Kraljica. V: *Leto svetnikov*, 3. zv. Celje: Mohorjeva družba.

Zakon o tisku. 1946. Ur. list FLRJ, št. 56/1946, 12. julij.

